

Summer School - Θερινό Σχολείο με θέμα :

«Μέτρα προσαρμογής του αγροτικού τομέα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής»

Κείμενο παρουσίασης στο Σεμινάριο - Summer School

«Το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας και οι προοπτικές του Ταμιευτήρα Κάρλας σε συνθήκες κλιματικής κρίσης»

(Κων/νος Γκούμας)

A. Εισαγωγή

Η σημερινή παρουσίαση μου έχει τον τίτλο :

«Το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας και οι προοπτικές του Ταμιευτήρα Κάρλας σε συνθήκες κλιματικής κρίσης»

Οι επιμέρους θεματικές ενότητες με τις οποίες θα ασχοληθούμε είναι δύο :

- Το υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας : [Γενικά - Η κατάσταση της Θεσσαλίας σήμερα (χρησιμοποιούμενοι υδατικοί πόροι - υδατικές υποδομές - ανάγκες σε νερό) - Το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) Θεσσαλίας και οι «ουτοπικές» προβλέψεις του για βιώσιμα υδατικά διαθέσιμα - υδατικό ισοζύγιο - Τα έργα μεταφοράς νερού από τον Άνω Αχελώο και η συμβολή τους στην επίλυση του υδατικού προβλήματος Θεσσαλίας]

Η επαναδημιουργία της Λίμνης (Νέος Ταμιευτήρας) Κάρλας : (Εισαγωγή - Η ιστορική πορεία των μελετών και η αποξήρανση της Κάρλας - Τα χαρακτηριστικά του υγροτόπου της Κάρλας - Οι στόχοι των παρεμβάσεων και τα τεχνικά στοιχεία των έργων - Τα προβλήματα κατά την περίοδο κατασκευής, οι προσδοκίες για την νέα περίοδο λειτουργίας του Ταμιευτήρα Κάρλας και οι προοπτικές του σε συνθήκες κλιματικής κρίσης)

Αρκετά από τα υδατικά τεχνικά έργα που έχουν κατασκευαστεί ή που ακόμη βρίσκονται σε εξέλιξη στη Θεσσαλία τα τελευταία χρόνια, έχουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, συμβολή στην προστασία και την αναβάθμιση του περιβάλλοντος.

Αναμφισβήτητα όμως το πιο σημαντικό από άποψη μεγέθους αλλά και λόγω της τεράστιας θετικής επίπτωσης στο περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής είναι το έργο της δημιουργίας του νέου ταμιευτήρα - τεχνητής λίμνης ΚΑΡΛΑΣ και του ΒΙΟΤΟΠΟΥ που ήδη αναπτύσσεται εκεί.

Στην συγκεκριμένη συγκυρία η Κάρλα «κλείνει» την τρίτη σημαντική περίοδο της ιστορίας της μέσα στην διαδρομή του χρόνου.

Η πρώτη περίοδος αφορά στην λειτουργία της ως έναν υγρότοποιο-οικοσύστημα που προέκυψε από τα γεωλογικά φαινόμενα που οδήγησαν στην δημιουργία της Θεσσαλίας όπως την γνωρίζουμε σήμερα, σε συνδυασμό με την συγκέντρωση υδάτων από τις γύρω περιοχές και από τις πλημμύρες του Πηνειού.

Η δεύτερη περίοδος αφορά στην εκτέλεση των αντιπλημμυρικών και εξυγιαντικών έργων στον Θεσσαλικό κάμπο τα οποία άρχισαν πριν τον Β' παγκόσμιο πόλεμο και ολοκληρώθηκαν στα μέσα του περασμένου αιώνα.

Κατά την περίοδο αυτή, με τα νέα αντιπλημμυρικά προστατευτικά αναχώματα στον Πηνειό Ποταμό, οι συνθήκες τροφοδοσίας με νερά της λεκάνης Κάρλας μεταβλήθηκαν σημαντικά.

Έτσι η πολιτεία επέλεξε να προχωρήσει στην λύση η οποία είχε προδιαγραφεί από τις αρχές του 1900, δηλαδή στην αποξήρανση των ελών και σε πρώτη φάση την εκκένωση της λίμνης Κάρλας.

Η τρίτη περίοδος αφορά στην φάση που ήδη διανύουμε.

Πρόκειται για την χρονική περίοδο ανάμεσα στη δεκαετία 1960 έως σήμερα κατά την οποία, μετά την αποξήρανση, αντιμετωπίστηκαν ποικίλες εκκρεμότητες (που δημιούργησε η αποξήρανση και κυρίως η μη άμεση ολοκλήρωση του σχεδιασμού που είχε προηγηθεί, όπως θα σας εξηγήσω παρακάτω).

Την περίοδο αυτή επανεξετάστηκαν, μελετήθηκαν τα αναγκαία τεχνικά έργα, επιλύθηκαν οι ιδιοκτησιακές διαφορές και έτσι τελικά η Κάρλα εντάχθηκε σε πρόγραμμα χρηματοδότησης και επιτέλους αρχίζει να υλοποιείται το 1999.

Πλέον η υπόθεση του νέου ταμιευτήρα - λίμνης Κάρλας εισήλθε στην μεταβατική περίοδο λειτουργίας κατά την οποία έχουν ήδη ολοκληρωθεί

τα βασικά έργα, ο ταμιευτήρας γεμίζει σε ένα βαθμό με νερά και το νέο οικοσύστημα άρχισε δειλά - δειλά να επαναλειτουργεί.

Κλείνοντας την εισαγωγή μου αυτή, να επισημάνω τα εξής :

Το έργο της Κάρλας είναι από τη φύση του ένα έργο ευρύτερης σημασίας για το Υδατικό Διαμέρισμα της Θεσσαλίας και συνδέεται αναπόσπαστα με ΟΛΑ τα επιμέρους υδάτινα συστήματά του (από τις λεκάνες Αχελώου και Πηνειού έως τον Παγασητικό).

Η καθοριστική όμως εξάρτησή του (κατά 70% περίπου) από την παροχή του Πηνειού ποταμού (και των παραποτάμων του), το καθιστά ιδιαίτερα ευάλωτο σε συνθήκες λειψυδρίας - ξηρασίας.

Η τύχη του στο μέλλον - σε συνθήκες κλιματικής κρίσης - θα εξαρτηθεί σε σημαντικό βαθμό από αυτά και ειδικότερα από την επίλυση ή μη του **ΥΔΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**.

Για τον λόγο αυτό επέλεξα να προηγηθεί της Κάρλας η παρουσίαση της θεματικής αυτής ενότητας.

Επίσης να προσθέσω ότι η καθοριστική αυτή εξάρτηση της Κάρλας από τον Πηνειό, καθιστά αυτονόητα αναγκαίο η διαχείριση του έργου να μην περιορίζεται σε στενά γεωγραφικά γύρω από τη λίμνη [και μάλιστα με πολλές συναρμόδιες υπηρεσίες ή φορείς, όπως η Περιφέρεια Θεσσαλίας (Δ/νση Τεχνικών Υπηρεσιών, Δ/νση Περιβάλλοντος κλπ., Μονάδα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Θεσσαλίας (πρ. Φορέας Κάρλας - Μαυροβουνίου)], αλλά να ενταχθεί στην «ομπρέλα» ενός ενιαίου φορέα διαχείρισης υδάτων του Υ.Δ. Θεσσαλίας, όπως επανειλημμένα οι φορείς της Θεσσαλίας έχουν προτείνει προς το αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος.

Στο αμέσως προσεχές διάστημα αναμένεται να προσδιοριστούν τα όποια συμπληρωματικά έργα απαιτηθούν, κυρίως σε σχέση με την τροφοδοσία του ταμιευτήρα, η οποία προς το παρόν γίνεται κυρίως με αντλήσεις από τον Πηνειό και μεταφορά των αμφίβολης ποιότητας υδάτων μέσω ενδιάμεσων τάφρων (όπως θα παρουσιάσω στα επόμενα).

Η νέα αυτή περίοδος στην ιστορία της Κάρλας, στο μέλλον θα χαρακτηρίζεται (κάτι που δεν συνέβαινε στο παρελθόν) από το ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα της εξασφάλισης - ανανέωσης των υδάτων της λίμνης (ποσοτικής όσο και ποιοτικής) μέσω της διάθεσης, σημαντικής ποσότητας ετησίως, για την άρδευση περίπου 92.000 στρεμμάτων της περιοχής.

Το στοιχείο αυτό αναμένεται να διαμορφώσει και τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του υγροτόπου που δημιουργήθηκε και που θα λειτουργεί σε νέες υγιείς βάσεις.

Όταν επιλυθεί οριστικά και το θέμα της ποιότητας των υδάτων που σήμερα τροφοδοτούν την λίμνη, θα οδηγηθούμε σε μια τελική φάση υγιούς και ασφαλούς λειτουργίας του νέου οικοσυστήματος.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικό θεωρούμε το γεγονός ότι με την ευκαιρία των τεχνικών έργων, ειδικά κατά την τελευταία δεκαπενταετία, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις ανάδειξης σημαντικών αρχαιολογικών ευρημάτων στην περιοχή.

*Γκούμας Κώστας, γεωπόνος, πρ. Δ/ντής Εγγείων Βελτιώσεων, πρ. πρόεδρος ΓΕΩΤΕΕ/Κεντρικής Ελλάδας

email : goumas.kostas@gmail.com

Τηλ. Οικίας: +30-2410-236837

Κινητό : 6974379263